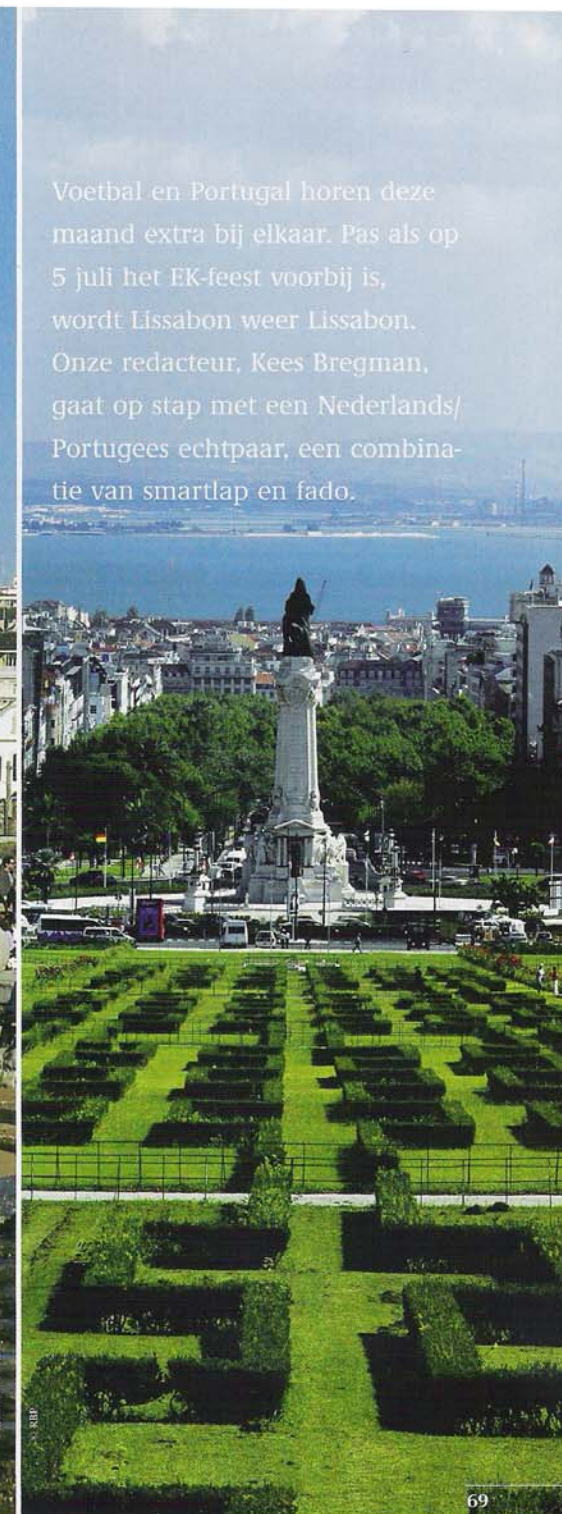
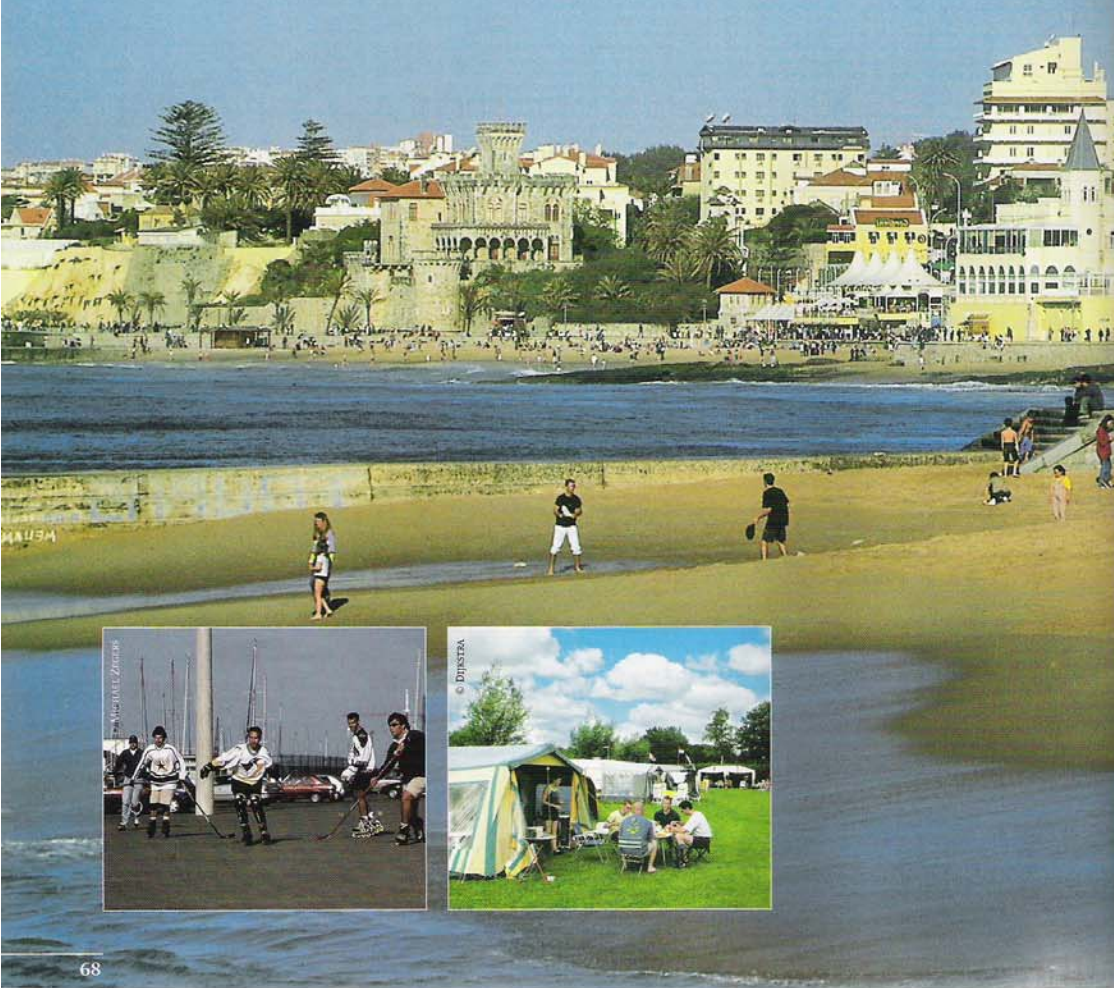
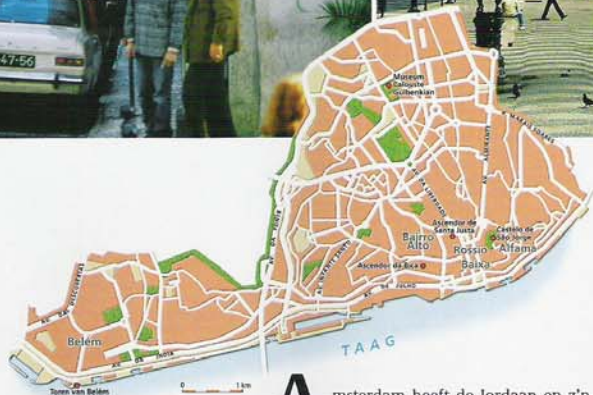
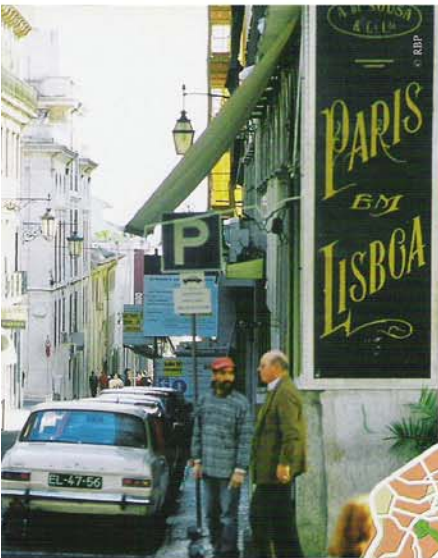

Lissabon

Op zoek naar voetbal en fado

Voetbal en Portugal horen deze maand extra bij elkaar. Pas als op 5 juli het EK-feest voorbij is, wordt Lissabon weer Lissabon. Onze redacteur, Kees Bregman, gaat op stap met een Nederlands/Portugees echtpaar, een combinatie van smartlap en fado.

TIP VAN SANDER: 'Hoewel ik niet echt een voetballer ben, moet ik toegeven dat ik voor de steier komende zomer graag in de buurt van Lissabon zou willen zitten. Ik denk dat de campings vol zullen staan met voetballiefhebbers van Oranje, die vast heel creatief zijn geweest met kampeermiddelen. Neem ook uw oranje caravans, rood-wit-blauwe tenten, oranje vouwvagens, campers, stoeltjes en oranje kopjes mee. En oranje schrink.

Amsterdam heeft de Jordaan en z'n smartlap, Lissabon de Bairro en zijn fado. Samen met Roel Bosman en Maria Teresa Silva ga ik op zoek naar de magie van die weemoedige onverstanebare Portugese muziek, en leer ik en passant Lissabon kennen als een van de mooiste steden die Europa heeft te bieden. Portugal is voor veel Nederlanders een onbekend vakantieland, zeker als je kampeerder bent. De mooie zuidkust van de Algarve kennen we wel, maar de 560 kilometer daarboven heet ook Portugal, en dat geldt ook voor de ruim 830 kilometer Atlantische kustlijn. Toegegeven, het land ligt niet naast de deur, maar ook naar Portugal gaan vliegvlagen en er zijn op campings accommodaties te huur, van simpel tot zeer luxe. Heb je de tijd, dan is een reis met tent, vouwwagen of caravan zeker aan te bevelen. De campings zijn over het algemeen van goede kwaliteit, hoewel je het rond de steden Porto, Coimbra en Lissabon een beetje moet treffen. Er wordt hard gewerkt om het wegnemen aan de Europese normen aan te passen, maar vooral in het binnenland moet je met een caravan niet schrikken van een paar flinke kuilen. Zelf kreeg ik het advies om met de caravan op de hoofdwegen (IP, wat staat voor Itinerário Principal en IC, Itinerário Complementar) te blijven.

Vreemde klanken

Als ik Maria en Roel in het oude deel van Lissabon ontmoet, valt het me op hoe goed het Portugees van mijn

oude vriend Roel klinkt. In mijn oren is Portugees een onverstanebare taal vol wonderlijke on-Europese klanken. 'Het lijkt een moeilijke taal', zegt Roel. 'Maar je moet je niet blindstaren op die voor Nederlanders vreemde klanken als "dzj" en "aauw", waar het Portugees vol mee zit. Je leert het vrij snel, zeker als je hier al een jaar woont, zoals ik.' Maria legt die vreemde klanken uit. 'Het Portugees is in het verleden nogal beïnvloed door de Moorse taal uit de Arabische wereld. In het noorden van het land is de taal veel verwanter aan het Spaans. Hier in Lissabon hoor je veel dialecten. Dat verschilt zelfs per wijk.' Ik ben verbaasd te horen dat de Portugees zich erg aan de Nederlander verwant voelt. 'Ja', lacht Roel. 'We hebben de handelsgeest gemeen, en de maritieme afkomst. Portugal is trots op zijn historie als zeevarende natie, en ze zien Nederland op dat gebied als gelijkwaardig. Veel Nederlanders hebben in Portugal een huis, we worden gemakkelijk geaccepteerd.'

Trams, metro's en liften

Dit gesprek speelt zich af op een terras achter de Rossio, het centrale plein in het laag gelegen oude centrum, dat Baixa heet. Het rechte stratenverloop in deze wijk maakt het mogelijk om op elke hoek naar de haven te kijken, waar je af en toe een schip over de Taag voorbij ziet varen. Op verzoek van Roel en Maria heb ik stevige wandelschoenen aan en ik zie nu ook waarom. Lissabon blijkt een stad met nauwe, steile straatjes met een gladde klinkerbestrijking waar ze in België jaloers op zouden zijn. Geen omgeving voor modieuze hakjes dus. Gelukkig rijden er trams en is er een bescheiden, maar uiterst effectief metronet. De knalgele trams zijn een avontuur op zich. Het model lijkt op de Amsterdamse tram uit de jaren vijftig, maar de trams zitten stevig in elkaar, en nemen de hellingen schijnbaar moeiteloos. Wordt het echt te steil, dan heeft Lissabon nog een verrassing in petto. Op verschillende plaatsen in de

Een stad met nauwe, steile straatjes met gladde klinkertjes.

stad zijn voorzieningen gebouwd om van een lage naar een hoger gelegen wijk te komen. Naast de Rossio staat de Ascensor de Santa Justa, een curieus smal bouwwerk uit 1902 met een lift die tegenwoordig alleen als uitkijkpunt dienstdoet. Van hieruit werp je een prachtige blik over de Taag en de okergele daken van Lissabon. Een echte must is een ritje met de Ascensor da Bica, een kruising tussen een lift en een tram uit 1892, die naar de Bairro Alto voert, een van de zeven heuvels van Lissabon. Had Rome er ook geen zeven? Feit is, dat de verdediging van Lissabon er baat bij had. Vanaf alle heuvels konden vlagsignalen naar elkaar worden gegeven.

Nationale feestdag

Wit en okergeel zijn de opvallendste kleuren van Lissabon. Witte huizen, okergele daken. Het panorama van de stad wordt gedomineerd door het Castelo de São Jorge boven op de hoogste heuvel, ooit veroverd op de Moren in 1147, vier jaar na de stichting van de staat Portugal. 's Avonds is het prachtig verlicht. Maria wijst naar het grote monument in witte steen aan de haven waar Hendrik de Zeevaarder uitkijkt over de oceaan. Hij gaf in het begin van de vijftiende eeuw opdracht om nieuwe handelswegen over zee te verkennen. Het was het begin van ongekende welvaart, die in heel Lissabon nog te zien is. Daar konden rampen als een verwoestende aardbeving in 1755 en een enorme brand eind vorige eeuw niets aan veranderen. Eigenlijk is de grootste 'ramp' die Lissabon (en heel Portugal) trof nog niet eens zo lang geleden. Decennialang zuchtte de bevolking onder het juk van dictator Salazar. Pas sinds de anjerrevolutie op 25 april 1974 is Portugal een democratisch land en een volwaardig lid van Europa. De grote brug over

de Taag bij Lissabon, vroeger genoemd naar Salazar, draagt nu de naam van de revolutiedatum. 'Vijfentwintig april is onze nationale feestdag', zegt Maria. 'Toevallig ben ik geboren in Grândola, een garnizoensstad ten zuidoosten van Lissabon in de streek Alentejo, waar de revolutie begon. Het startsein was een lied, dat nu als monument op een muur bij de kazerne staat. Elke Portugees kent het als symbool van verzet tegen het fascisme.'

Moorse kantelen

Terug naar ons terras. Het meest genuttige drankje is koffie in alle soorten en maten. De Portugees eet daar graag een pasteltje bij. We proeven een 'pastel de nata', een bakje van bladerdeeg met gekaramelliseerde room erin. Ook de kaas, en dan vooral de meikaas, is populair in allerlei vormen als grote en kleine hap. Zodra je het woord Pastelaria op een gevel ziet staan, zit je goed. 'Probeer ook eens een viskoekje, 'pastéis de bacalhau', nodigt Roel uit. Een echte specialiteit van Lissabon.' Als we weer door de smalle straatjes lopen, legt Roel me het programma uit. 'We gaan eerst naar het Museum Calouste Gulbenkian', zegt hij, want hij kent mijn voorkeur voor een mix van klassieke en moderne kunst. 'Daarna gaan we naar Belém, waar we naar de verdedigingsstoren uit de 16e eeuw gaan, die half in de monding van de Taag staat. Die witte toren met z'n karakteristieke Moorse kantelen staat op elke postkaart van Lissabon. Daar vlakbij is bovendien de oude manege waar een schitterende collectie oude ruitrijgen staat. En vanavond laat ik je een fadovoorstelling zien', belooft Roel.

DE ROUTE

Gerekend vanaf Utrecht is Lissabon geheel over snelwegen te bereiken. Gezien de afstand is dat ook aan te raden. De kortste route voert via Lille, Parijs, Bordeaux, Vitoria, Burgos, Salamanca, Guarda en Castelo Branco naar Lissabon. De afstand is ongeveer 2200 km, en met een caravan goed te berijden. Iets langer (2400 km) maar zeker zo snel is de route die na Burgos over Madrid, Mérida en Badajoz naar Lissabon voert. Een goede wegenkaart is onontbeerlijk, bijvoorbeeld die van Freytag & Berndt, prijs € 7,95. Houd u rekening met de diverse tolwegen.

Spits op de weg

In de zomerperiode kan het op de wegen naar het strand erg druk worden, vooral op vrijdag en zaterdagochtend. De grensovergang Vilar Formoso, iets ten oosten van Guarda, is altijd erg druk vooral begin en eind augustus.

Handig om te weten

De Nederlanders staan er bekend om: blikken Smac, hageslag, pindakaas en piepers mee. Maar let op: u mag in Portugal een maximale hoeveelheid levensmiddelen meenemen voor twee dagen. Verder mogen fietsen niet op een fietsendrager achterop een auto vervoerd worden. Wel is het toegestaan de fietsen op het dak van de auto of op een fietsdrager achterop een caravan of kampeerauto te vervoeren. Tegenslag gehad op de autobaan? Het kan voorkomen dat u besluit een nachtje in de caravan door te brengen op een parkeerplaats. Dat is toegestaan. Campers mogen niet langer dan 48 uur op dezelfde plaats langs de openbare weg hun standplaats hebben.

PORTUGAL IN KAART GEBRACHT

1. Camping Forte do Cavalo
2. Camping Escaroupim
3. Camping Municipal de Sintra
4. Camping Alpiarça
5. Camping Alenquer
6. Camping Orbitur Costa da Caparica

DE ROUTE IN KAART

BOEKEN & KAARTEN

Dominicus Stedengidsen heeft een aantal overzichtelijke boeken uitgebracht. De uitgaven Portugal (€ 20,95), Lissabon (€ 15,75) en Lissabon - steden in kaart, met daarin gedetailleerde stadskaarten (€ 7,95) geven een goede indruk van stad én land. De wegenkaart van Freytag & Berndt, schaal 1:700.000 (€ 7,95 bij ANWB en boekhandel) brengt u snel naar uw bestemming. Online is ook genoeg info te vinden over Portugal en Lissabon. Via startpagina <http://lissabon.pagina.nl/> kunt u alle kanten op. In de mooie stad langs de Taag is altijd wel wat te beleven. Op www.atl-turismolisboa.pt vindt u onder het kopje 'events' per maand een overzicht van festivals, bijzondere markten, religieuze feesten, sportactiviteiten, etc. De site www.portugalinsite.com biedt een uitgebreid overzicht van de mogelijkheden van Portugal als vakantiebestemming. Met o.a. een handige database met details over campings.

De fado van Lissabon is wat vrijpostiger, wanhopiger ook.

De fado

Is de fado vergelijkbaar met Bolle Jan in de Jordaan of, bijvoorbeeld, de jeugdige Edith Piaf in Montmartre?, wil ik weten. 'Nee, de fado is uniek', zegt Maria. 'Allereerst zijn er twee soorten fado - die van Lissabon en van Coimbra. De laatste wordt voornamelijk door mannelijke studenten in zwarte gewaden gezongen. Een beetje in de sfeer van de oude troubadours. De fado van Lissabon is wat vrijpostiger, wanhopiger ook. Het is veel meer het verhaal van het volk, van oudsher voornamelijk vertolkt door vissersvrouwen.'

Onmisbaar onderdeel van de fado is de begeleiding op de Spaanse en de Portugese gitaar, een twaalfsnarig instrument met een ronde klankkast die het zo typerende geluid van de fadomuziek voortbrengt. In de oude wijken van Lissabon, zoals de Alfama en de Bairro Alto ga je gewoon op het geluid af. 'Maar niet voor half tien', zegt Roel beslist. 'Je moet het een beetje treffen. De betere zangeressen hoor je niet meer in de kleine kroegjes. Maar af en toe komt er een nieuw talent, dat nog in de authentieke omgeving van het kleine lokaal zingt. Daar gaan we vanavond heen.'

Glaasje port

Voetbal en fado. Het aloude spelletje met de bal - wat ze hier uitspreken als 'foetebol' - en het levenslied van de bewoners van Lissabon gaan in juni hand in hand. Als het Portugese elftal eruit ligt, is een bezoek aan een originele fadovoorstelling de moeite waard. De wanhoop zal eraf spatten. En als Oranje de boot in gaat? Dan ga ik naar mijn stamkroeg in de Jordaan, luister naar Blauwe Driekes op z'n accordeon en neem voor deze keer een glaasje port. Een toost op mijn verre vrienden in Lissabon.

HAALT ORANJE DE FINALE?

Het Nederlands elftal treft in de poulewedstrijden Duitsland (15 juni), Tsjechië (19 juni) en Letland (23 juni). Deze wedstrijden worden in het noorden van Portugal gespeeld: in Dragão, Aveiro. Overleef Oranje de poule, dan is er 50 procent kans dat de spelers naar Lissabon mogen. De kwartfinales worden in de stadions van Lissabon (24 en 25 juni), Faro (26 juni) en in Dragão (27 juni) gespeeld. Haalt Nederland de halve finale - deze wordt gespeeld in Lissabon (30 juni) en Dragão (1 juli) - dan is er weer 50 procent kans op de finale in Lissabon. Leven we dan nog steeds is op 4 juli de finale in Lissabon. Honderd procent!

Het EK op de camping

Een beetje Portugese camping heeft tijdens het EK een televisie paraat staan. In het onwaarschijnlijke geval dat u van uw zelf meegebrachte tv gebruik moet maken, is het handig om te weten dat de Portugese televisie - in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Franse - hetzelfde beeldstelsel hanteert als Nederland. Bezit u een schotel

voor satellietontvangst, dan is er geen vuiltje aan de lucht, want u stemt gewoon af op een Nederlandstalige zender. Zie voor meer informatie hierover ook pagina 65.

Supporters in soorten en maten

We hopen allemaal op een groot feest, maar de voetbalhysterie kent ook minder leuke kanten. Lissabon wordt deze weken overspoeld met lieden die in groepsvorm en met de nodige alcohol op voor problemen kunnen zorgen. In Lissabon worden wedstrijden gespeeld als Frankrijk-Engeland, Spanje-Portugal, Kroatië-Engeland en Duitsland-Tsjechië. Een welgemeend advies voor Lissabon-gangers is dan ook: vermijd de backpackers-campings in deze regio. Ook de strandcampings rond Lissabon trekken in deze dagen ander volk dan gebruikelijk. Het knusse centrum van de stad zal er af en toe heel anders uitzien. Als u niet daadwerkelijk een kaartje voor een wedstrijd heeft, kunt u het beste een camping uitzoeken die verder dan drie uur reizen van een van de stadions ligt. Wilt u kennismaken met Lissabon zoals in dit verhaal beschreven, zoek dan een andere periode uit. Naast mei en juni is september een ideale maand voor een bezoek aan deze mooie stad.

ONZE SELECTIE VAN 6 CAMPINGS RONDOM LISSABON

1. CAMPSITE FORTE DO CAVALO**

Parque Municipal de
2970 Sesimbra
T: (+351) 01-212 28 85 08

Aantal staanplaatsen: 200 toerplaatsen, 300 vaste plaatsen.

Faciliteiten: Snackbar, barbecueplaats, autowasgelegenheid, goede busverbinding naar Sesimbra.

Beschrijving: Vrij eenvoudige camping, ongeveer 50 km ten zuiden van Lissabon, vlakbij het strand. Men spreekt aan de balie Engels en Frans (in ieder geval in het hoogseizoen). Wat lastig bereikbaar voor de wat zwaardere caravans, maar eenmaal boven heeft u een mooi uitzicht over de zee en de haven van het vestingstadje Sesimbra. Apart gedeelte voor tenten in de schaduw. De toerplaatsen zijn nogal verschillend van grootte.

Prijsindicatie: € 10.*

2. PARQUE DE CAMP. DE ESCAROUPIM

2120-018 Salvaterra de Magos
T: (+351) 263 59 54 84
E: info@fpcampismo.pt

Aantal staanplaatsen: 100 toerplaatsen, 150 vaste plaatsen.

Faciliteiten: Speeltuin, tennisveld, zwembad, bar, snackbar en winkeltje met beperkt assortiment.

Beschrijving: Aardige terrassencamping met veel voorzieningen voor kinderen, ongeveer 60 km noordoostelijk van Lissabon. Beetje afgelegen, vooral het laatste stukje is een smal zandweggetje. De plaatsen zijn ruim, met voldoende schaduw. Voor boodschappen moet u naar het dorp.

Prijsindicatie: € 12,20.*

3. PARQUE DE CAMPISMO MUNICIPAL DE SINES*

Rua do Farol
7520 Sines
T: (+351) 269 86 25 31

Aantal staanplaatsen: 300 toerplaatsen, 290 vaste plaatsen.

Faciliteiten: Bar, snackbar en (klein) restaurant.

Beschrijving: Camping met veel schaduwplaatsen in een dennenbos. Goed bereikbaar, vlak bij zee en strand, maar wel ruim 100 km ten zuiden van Lissabon. Onlangs grotendeels gerenoveerd. Een typisch Portugese municipalcamping, netjes, maar met beperkte luxe. Men spreekt Engels en Frans aan de balie. Geschikt voor een strandvakantie; bij wind geeft de zanderige bodem soms problemen.

Prijsindicatie: € 15,20.*

4. PARQUE DE CAMPISMO DE ALPIARÇA**

2090-999 Alpiarça
T: (+351) 243 55 70 40
E: auga@oninet.pt
I: www.cm-alpiarca.pt

Aantal staanplaatsen: 70 toerplaatsen, 80 vaste plaatsen.

Faciliteiten: Zwembad, kinderbad, bar, pizzeria, restaurant.

Beschrijving: Leuke kleine camping op ongeveer 80 km noordoostelijk van Lissabon, gelegen aan een stuwmeer. Grasachtige bodem met vrij veel schaduw van volwassen bomen. Men spreekt er Engels aan de balie. In het meer kan gevist worden. Hoewel zeker geen luxe camping, zijn de voorzieningen netjes onderhouden. Er zijn ook tenten te huur.

Prijsindicatie: € 18,20.*

5. ALENQUER CAMPING***

Casal des Pedras-EN9, km94
2580-330 Alenquer
T: (+351) 263 71 03 75
E: alenquercamping@hotmail.com

Aantal staanplaatsen: 100.

Faciliteiten: Zwembad, kleuterbad, tenten, caravans en bungalows te huur.
Beschrijving: Terrassencamping met flink wat hoogteverschil, fraai gelegen tussen de wijngaarden op ongeveer 60 km ten noorden van Lissabon. Er is een sleepservice voor caravans voor het geval u de tocht naar boven niet aandurft. Veel schaduw geeft de beplanting niet, en de plaatsen zijn wat krap voor wie een Franse camping gewend is. Internationaal sfeertje.

Prijsindicatie: € 20.*

6. CAMPSITE ORBITUR COSTA DA CAPARICA***

Av. A. de Albuquerque
2825 Monte da Caparica
T: (+351) 212 90 13 66
E: info@orbitur.pt

Aantal staanplaatsen: 200 toerplaatsen, 200 vaste plaatsen.

Faciliteiten: Wasmachines, snackbar, restaurants, afhaalmaaltijden, speeltuin, sportterrein, discotheek.

Beschrijving: Vrij luxe camping, aan de baai met uitzicht op Lissabon. Van de hier genoemde campings is dit degene die het dichtst bij Lissabon ligt (en dus ook de duurste). Vlakbij de camping is een bushalte voor een uitstapje naar de hoofdstad. Fraai zandstrand op minder dan 500 meter. Het nieuwere deel heeft nog weinig schaduw. Het gedeelte voor toeristen is wat zandrig, en echt groot zijn de plaatsen niet. Men spreekt Engels en Frans aan de balie.

Prijsindicatie: € 26,40.*

* De prijsindicatie per nacht is gebaseerd op een kampeerplaats in het hoogseizoen voor een gezin met twee kinderen, inclusief elektragebruik.

